

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького

Кафедра: Клінічної фармації, фармакоterapiї та медичної стандартизації

Завідувач кафедри: доктор медичних наук, професор А.Б. Зіменковський

**ЩОДЕННИК
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ**

**"ФАРМАЦЕВТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ
ТА ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА"**

Прізвище, ім'я, по батькові студента _____

Факультет: фармацевтичний (клінічна фармація)

Курс _____ Група _____

База практики _____

Львів-201__ р.

Студент

_____ (прізвище, ім'я та по-батькові)

проходить виробничу практику з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки на базі _____

_____ (назва закладу охорони здоров'я)

У _____ (місто, область)

Терміни практики: з _____._____ до _____._____ 201 р.

Керівник виробничої практики від кафедри _____ (посада, ППІ, підпис)

Керівник практики від лікувального закладу _____

_____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Безпосередній керівник практики від лікувального закладу _____

_____ (посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Студент прибув " ____ " _____ 201 __ р. вибув " ____ " _____ 201 __ р.

Підпис відповідальної особи _____

М.П.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виробнича практика з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки для студентів клінічних провізорів проводиться на 5 курсі. Обсяг виробничої практики з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки становить 4,5 кредитів /135 год. (3 тижні).

Для підготовки студентів-клінічних провізорів до майбутньої професійної діяльності шляхом поглиблення їх фахових знань та удосконалення професійних навичок за означеними напрямками, навчальним планом передбачена виробнича практика з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки, що, враховуючи можливості працевлаштування клінічних провізорів, проводиться як в умовах закладу охорони здоров'я (ЗОЗ) стаціонарного типу, так і в умовах аптек.

Студенти працюють по 6 годин щоденно впродовж 15 робочих днів, у вільний від роботи час виконують самостійну роботу. Безпосередніми керівниками практики студентів є лікарі відділень ЗОЗ стаціонарного типу та провізори аптек.

Студент до відбуття на практику повинен отримати інструктаж керівника практики від кафедри і отримати програму та щоденник практики; направлення на практику.

Студент, прибувши у ЗОЗ, повинен подати керівникові від бази щоденник, пройти інструктаж з техніки безпеки, уточнити план проходження практики.

Під час проходження практики студент зобов'язаний суворо дотримуватись правил внутрішнього розпорядку ЗОЗ.

Звіт про практику студент складає відповідно до календарного графіка проходження практики й додаткових вказівок керівників практики від університету та від ЗОЗ.

Виробнича практика з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки оцінюється за ранжованою шкалою й враховується при призначенні стипендії нарівні з іншими дисциплінами навчального плану.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав незадовільну оцінку і не ліквідував академічну заборгованість до початку наступного семестру, відрядується з Університету.

Мета виробничої практики з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки: закріплення теоретичних знань та вдосконалення практичних навичок надання фахової фармацевтичної опіки.

Кінцеві цілі виробничої практики з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки:

- засвоєння принципів та набуття навичок надання фармацевтичної опіки з метою підвищення ефективності та безпеки фармакотерапії;

- набуття навичок пошуку, аналізу та подання інформації про лікарські засоби (ЛЗ), тобто здійснення інформаційно-консультативної роботи щодо ЛЗ серед фахівців охорони здоров'я та різних верств населення;
- засвоєння принципів медичної деонтології та етичних норм поведінки провізора, зокрема у взаємовідносинах з лікарями, провізорами, клінічними провізорами, пацієнтами;
- набуття навичок оцінки фармакотерапії;
- ознайомлення з документацією, що містить інформацію про ЛЗ.

Конкретні цілі виробничої практики з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки:

- здійснювати пошук та аналіз достовірних даних щодо раціонального застосування ЛЗ;
- збирати медикаментозний анамнез, реанамнез;
- виявляти, вирішувати та попереджувати ліко-пов'язані проблеми;
- налагоджувати співпрацю з іншими учасниками медикаментозного процесу;
- визначати та оцінювати складові лікової поведінки пацієнта та застосовувати засоби впливу на них;
- виконувати правила охорони праці та техніки безпеки.

ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

№ з/п	Тема	К-ть днів (годин)	Дата	Відмітка про зарахування	Підпис безпосер. керівника практики
1.	Проведення оцінки фармакотерапії за письмовими лікарськими призначеннями, що надходять в аптеку (аналіз доцільності призначення ЛЗ, коректності дозування, шляху введення та тривалості застосування ліків, виявлення випадків призначення протипоказаних ЛЗ тощо). Формування та надання елементів фармацевтичної опіки, скерованої на пацієнта за результатами аналізу письмових лікарських призначень, що надходять в аптеку.	5 (30)			
2.	Проведення оцінки фармакотерапії за листками лікарських призначень (аналіз доцільності призначення ЛЗ, коректності дозування, шляху введення та тривалості застосування ліків, виявлення випадків призначення протипоказаних ЛЗ тощо).	10 (58+2)			

	Формування та надання елементів фармацевтичної опіки, скерованої на пацієнта, лікаря та середній медичний персонал за результатами аналізу листків лікарських призначень. Підсумковий контроль.				
3.	Всього	15 (90)			

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Перелік практичних навиків якими має оволодіти студент 5 курсу фармацевтичного факультету при проходженні виробничої практики з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки:

1. Пошук даних доказової медицини у доступних інформаційних потоках.
2. Аналіз достовірних даних щодо раціонального застосування ЛЗ.
3. Виявлення випадків призначення некоректної лікової форми ЛЗ у письмових лікарських призначеннях, що надходять в аптеку.
4. Виявлення випадків призначення протипоказаних ЛЗ у письмових лікарських призначеннях, що надходять в аптеку.
5. Виявлення потенційних лікових взаємодій у письмових лікарських призначеннях, що надходять в аптеку.
6. Виявлення невідповідного дозування ЛЗ у письмових лікарських призначеннях, що надходять в аптеку.
7. Ідентифікація ускладнень фармакотерапії у пацієнтів та інформування про випадки побічних реакцій ЛЗ методом спонтанних повідомлень.
8. Підготовка інформаційно-методичних матеріалів з питань раціональної та безпечної фармакотерапії.
9. Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на пацієнта.
10. Вміння формулювати висновок щодо раціональності фармакотерапії за результатами аналізу письмових лікарських призначень, що надходять в аптеку.
11. Виявлення потенційних взаємодій між ЛЗ, що призначені у листках лікарських призначень.
12. Визначення коректності дозування та тривалості застосування ЛЗ у листках лікарських призначень з урахуванням віку пацієнтів, основної та супутньої патології.
13. Визначення коректності шляху введення ЛЗ у листках лікарських призначень.
14. Встановлення раціональності застосування ЛЗ у листках лікарських призначень з огляду на діяльність формулярної системи.
15. Встановлення доцільності призначення ЛЗ у листках лікарських

призначень.

16. Встановлення випадків одночасного застосування ЛЗ, що належать до 1 фармакотерапевтичної групи ліків або містять аналогічну діючу речовину у листках лікарських призначень.
17. Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на лікаря.
18. Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на середній медичний персонал.
19. Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на пацієнта.
20. Вміння формулювати висновок щодо раціональності фармакотерапії за результатами аналізу листків лікарських призначень.

Програма виробничої практики передбачає виконання студентами індивідуального завдання, що складається з 2 частин (див. ДОДАТОК 1).

Критерії оцінювання практичних навичок студента:

- «6 балів» – завдання повністю виконане;
- «4,8 бали» – завдання виконане з помилкою, яку студент зміг виправити самостійно;
- «3,6 бали» – завдання виконане з помилкою, яку студент не зміг виправити (помилку виправив керівник практики);
- «0 балів» – завдання не виконане.

ОЦІНКА РОБОТИ СТУДЕНТА НА ПРАКТИЦІ

№ з/п	Перелік практичних навичок	Бали				Дата складання	Підпис безпос. керівника практики
Аптека							
1.	Пошук даних доказової медицини у доступних інформаційних потоках.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
2.	Аналіз достовірних даних щодо раціонального застосування ЛЗ.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
3.	Виявлення випадків призначення некоректної лікової форми ЛЗ у письмових лікарських призначеннях, що	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		

	надходять в аптеку.						
4.	Виявлення випадків призначення протипоказаних ЛЗ у письмових лікарських призначеннях, що надходять в аптеку.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
5.	Виявлення потенційних лікових взаємодій у письмових лікарських призначеннях, що надходять в аптеку.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
6.	Виявлення невідповідного дозування ЛЗ у письмових лікарських призначеннях, що надходять в аптеку.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
7.	Ідентифікація ускладнень фармакотерапії у пацієнтів та інформування про випадки побічних реакцій ЛЗ методом спонтанних повідомлень.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
8.	Підготовка інформаційно-методичних матеріалів з питань раціональної та безпечної фармакотерапії.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
9.	Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на пацієнта.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
10.	Вміння формулювати висновок щодо раціональності фармакотерапії за результатами аналізу письмових лікарських призначень, що надходять в аптеку.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
	Сума балів за засвоєння практичних навичок в аптеці						

303 стаціонарного типу							
11.	Виявлення потенційних взаємодій між ЛЗ, що призначені у листках лікарських призначень.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
12.	Визначення коректності дозування та тривалості застосування ЛЗ у листках лікарських призначень з урахуванням віку пацієнтів, основної та супутньої патології.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
13.	Визначення коректності шляху введення ЛЗ у листках лікарських призначень.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
14.	Встановлення раціональності застосування ЛЗ у листках лікарських призначень з огляду на діяльність формулярної системи.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
15.	Встановлення доцільності призначення ЛЗ у листках лікарських призначень.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
16.	Встановлення випадків одночасного застосування ЛЗ, що належать до 1 фармакотерапевтичної групи ліків або містять аналогічну діючу речовину у листках лікарських призначень.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
17.	Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на лікаря.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
18.	Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на середній медичний персонал.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		

19.	Вирішення виявлених існуючих та потенційних ліко-пов'язаних проблем шляхом надання фармацевтичної опіки, скерованої на пацієнта.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
20.	Вміння формулювати висновки щодо раціональності фармакотерапії за результатами аналізу листків лікарських призначень.	☐ 0 балів	☐ 3,6 бали	☐ 4,8 бали	☐ 6 балів		
	Сума балів за засвоєння практичних навичок у ЗОЗ стаціонарного типу						
	Сума балів за засвоєння практичних навичок						

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ПРАКТИКИ

До підсумкового контролю з виробничої практики з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки допускаються студенти, які отримали за виконання практичних навичок не менше 72 балів, представили звіт за практику та позитивну характеристику, підписану безпосередніми і загальними керівниками від баз практики.

Підсумковий контроль студенти складають в останній день практики у присутності комісії, до складу якої входять керівники практики від Університету і, за можливості, від баз.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Предмет і завдання фармацевтичної опіки, її концепція.
2. Доказова фармацевтична опіка.
3. Організаційно-методичні засади створення та діяльності клініко-фармацевтичної служби у ЗОЗ стаціонарного типу та в аптеках України.
4. Принципи фахової комунікації при наданні фармацевтичної опіки.
5. Етико-деонтологічні та соціально-психологічні аспекти фармацевтичної опіки.
6. Алгоритм збору анамнезу хвороби, життя та медикаментозного анамнезу.
7. Оцінка ефективності та безпеки використання ЛЗ у клінічній та амбулаторній практиці, їх зв'язок з фармацевтичною опікою.
8. Інформаційно-методичне забезпечення в умовах ЗОЗ стаціонарного типу та аптек.
9. Формат клініко-фармацевтичного повідомлення як засіб надання фармацевтичної опіки.

10. Професійна діяльність клінічного провізора з виявлення побічних реакцій ЛЗ та інформування про них методом спонтанних повідомлень.
11. Ліко-пов'язані проблеми та медикаментозні помилки як підгрунття формування елементів фармацевтичної опіки.
12. Фармацевтична опіка у раціональній фармакотерапії основних та супутніх захворювань.
13. Фармацевтична опіка при відпуску безрецептурних ЛЗ. Роль фармацевтичної опіки у забезпеченні відповідального самолікування.
14. Фармацевтична опіка при лікуванні захворювань серцево-судинної системи (ішемічна хвороба серця, артеріальна гіпертензія, аритмії).
15. Фармацевтична опіка хворих на цукровий діабет 1 та 2 типів. Роль клінічного провізора у забезпеченні немедикаментозних заходів, що впливають на результат лікування.
16. Фармацевтична опіка хворих на бронхіальну астму та інші бронхообструктивні захворювання легень. Участь клінічного провізора у фармакотерапії та профілактиці рецидивів захворювання.
17. Фармацевтична опіка хворих з пептичною виразкою шлунка та 12-типалої кишки. Участь клінічного провізора у фармакотерапії та профілактиці рецидивів захворювання.
18. Фармацевтична опіка хворих на гепатит, патологію жовчних шляхів, панкреатит, коліт. Участь клінічного провізора у фармакотерапії та профілактиці рецидивів захворювання.
19. Фармацевтична опіка хворих на цистит, сечокам'яну хворобу, пієло- та гломерулонефрити.
20. Фармацевтична опіка при лікуванні аутоімунних захворювань (ревматизму, системного червоного вовчака, склеродермії, ревматоїдного поліартриту). Участь клінічного провізора у забезпеченні ефективної та безпечної фармакотерапії.
21. Фармацевтична опіка хворих на ішемічний інсульт, церебросклероз та цереброваскулярну недостатність.
22. Фармацевтична опіка при лікуванні невритів, епілепсії, паркінсонізму, депресії, психозів.
23. Фармацевтична опіка при лікуванні дерматологічних захворювань. Клініко-фармацевтичний підхід до використання ЛЗ для фармакотерапії алергічних захворювань.
24. Фармацевтична опіка при відпуску та застосуванні вітамінів, мінералів та полівітамінних засобів.
25. Фармацевтична опіка при застосуванні засобів контрацепції.
26. Оцінка ефективності та безпеки використання ЛЗ у період вагітності та лактації. Роль фармацевтичної опіки у раціоналізації фармакотерапії вагітних.
27. Оцінка ефективності та безпеки використання ЛЗ у педіатрії. Участь клінічного провізора у наданні фармацевтичної опіки медичному персоналу і особам, які доглядають та виховують дітей.

28. Оцінка ефективності та безпеки використання ЛЗ у геріатрії. Роль фармацевтичної опіки у раціоналізації фармакотерапії хворих похилого віку.
29. Фармацевтична опіка осіб із шкідливими звичками (зловживання алкоголем, нікотинова залежність).
30. Фармацевтична опіка осіб з надлишковою масою тіла.
31. Принципи фармацевтичної опіки пацієнтів із особливими потребами.

Критерії оцінювання підсумкового контролю з практики:

Форма проведення підсумкового контролю стандартизована і включає контроль теоретичної і практичної підготовки у формі тестового колоквиуму (40 тестових питань, кожне з яких оцінюється у 2 бали).

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за підсумковий контроль становить 80 балів, мінімальна кількість балів – 50.

Оцінка за підсумковий контроль	Бали	Підпис керівника практики від Університету

ВІДГУК І ОЦІНКА РОБОТИ СТУДЕНТА НА ПРАКТИЦІ

Від закладу охорони здоров'я (ЗОЗ стаціонарного типу) _____

Від закладу охорони здоров'я (аптека) _____

Від університету

ОЦІНКА ЗА ПРАКТИКУ

Сума балів за:		Всього балів	Традиційна оцінка	Дата	Підпис викладача
Виконання практичних навичок	Підсумковий контроль				

Бали з виробничої практики з фармацевтичної інформації та фармацевтичної опіки для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-х бальну шкалу за абсолютними критеріями:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-х бальною шкалою
170-200	5
140-169	4
139-122	3
<122	2

Керівник практики від кафедри

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

ДОДАТОК 1

Перша частина індивідуального завдання полягає у проведенні оцінки фармакотерапії за 3 письмовими лікарськими призначеннями, що надходять в аптеку, яку студент здійснює через ідентифікацію лікопов'язаних проблем (drug-related problems, DRPs) у кілька етапів:

1) Опрацювання таблиці (зразок див. табл. 1), в яку переносяться усі ЛЗ із письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку.

Таблиця 1

Перелік ліків, наведених у письмовому лікарському призначенні, що надходить в аптеку для фармакотерапії (вказується назва захворювання)

№ з/п	Торгова назва ЛЗ*	Фармакотерапевтична група ЛЗ (за АТС-класифікацією)**	Міжнародна непатентована назва ЛЗ**	Дозування ЛЗ*	Кількість виписаних таблеток, капсул, ампул ЛЗ тощо*
Таблетки, капсули*					
1.					
2. і т.д .					
Сироп, розчин для перорального застосування*					
..					
..					
Супозиторії (вагінальні, ректальні)*					
..					
Ампули, порошок для приготування розчину для ін'єкцій тощо*					
..					

Примітки: * - дані з письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку;

** - відповідно до даних Державного реєстру ЛЗ України.

Фактично таблиця 1 повинна відтворити письмове лікарське призначення, що надходить в аптеку з тієї відмінністю, що ЛЗ та все, що з ними пов'язане, спеціально систематизується. Передусім проводиться систематизація ЛЗ за ліковою формою (таблетки, капсули, сиропи тощо). Це дозволить оцінити правильність вибору лікової форми ЛЗ для конкретного пацієнта, а також наявність випадків одночасного застосування ЛЗ у кількох лікових формах (наприклад, розчин для ін'єкцій та таблетки).

Після цього студент ідентифікує торгові найменування ліків. Для кожного ЛЗ наводить міжнародну непатентовану назву, вказує фармакотерапевтичну групу (для виявлення одночасного застосування ЛЗ із однаковим механізмом дії), дозування та кількість таблеток, капсул, ампул, флаконів тощо.

2) Наведення результатів оцінки фармакотерапії (зразок див. табл. 2) щодо коректності:

Таблиця 2

Результати оцінки письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку стосовно дозування та лікової форми ЛЗ, а також доцільності їх призначення

№ з/п	Торгова назва ЛЗ*	Фармакотерапевтична група ЛЗ (за АТС-класифікацією)**	Міжнародна непатентована назва ЛЗ**	Дозування ЛЗ*	Належне дозування ЛЗ**	Клініко-фармацевтична оцінка письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку				
						Правильність дозування ЛЗ***	Коректність вибору лікової форми ЛЗ***	Коментар***	Доцільність призначення ЛЗ***	Наявність ЛЗ у чинному Державному формулярі ЛЗ****
Таблетки, капсули*										
1.										
2. і т.д.										
Сироп, розчин для перорального застосування*										
..										
..										
Супозиторії (вагінальні, ректальні) тощо*										
..										
..										

- Примітки:
- * - дані з письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку;
  - ** - відповідно до даних Державного реєстру ЛЗ України;
  - *** - результат клініко-фармацевтичної оцінки письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку, проведеної студентом;
  - **** - відповідно до чинного Державного формуляра ЛЗ.

- дозування (правильність дозування ЛЗ відповідно до принципів належної практики призначень ліків);
- шляху введення ЛЗ (адекватно обраний шлях введення із врахуванням стану хворого, його віку та фізико-хімічних властивостей ЛЗ).

Також студент оцінює доцільність призначення ЛЗ (доцільно призначений ЛЗ маркується позначкою «+», недоцільно призначений позначкою «-»). Якщо випадок контроверсійний – ставиться «?»). За допомогою позначок «+» та «-» зазначається наявність або відсутність ЛЗ у чинному Державному формулярі ЛЗ.

При виявленні зауважень щодо дозування, шляху введення та доцільності призначення ліків студент у таблиці 2 наводить коментар.

3) Аналіз потенційних взаємодій між ЛЗ (зразок див. табл. 3). Студент використовуючи інформацію, наведену у рубриці інструкцій для медичного застосування ЛЗ «Взаємодія з іншими ліками» та «Несумісність» ідентифікує поєднання типу ЛЗ-ЛЗ, між якими можливі взаємодії; оцінює потенційний наслідок сумісного застосування кількох ЛЗ, коротко описує характер взаємодії – посилення, послаблення ефекту, несумісність ЛЗ тощо. У таблицю 3 заносить інформацію щодо доцільності взаємодії: якщо взаємодія корисна (доцільна) студент робить позначку «+», некорисна (недоцільна) «-», небезпечна (недопустима) «!».

Таблиця 3

Систематизація виявлених потенційних лікових взаємодій у письмовому лікарському призначенні, що надходить в аптеку

Торгова назва		Міжнародна непатентована назва		Коментар щодо можливого результату взаємодії***	Оцінка взаємодії***
ЛЗ №1*	ЛЗ №2*	ЛЗ №1**	ЛЗ №2**		

Примітки: * - дані з письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку;
 ** - відповідно до даних Державного реєстру ЛЗ України;
 *** - результат клініко-фармацевтичної оцінки письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку, проведеної студентом.

4) Аналіз випадків призначення ЛЗ, незважаючи на протипоказання.

5) Формулювання остаточного висновку стосовно раціональності фармакотерапії за результатами оцінки письмового лікарського призначення, що надходить в аптеку, та надання елементів фармацевтичної опіки, спрямованої на пацієнта, для підвищення якості та безпеки медикаментозного лікування.

Друга частина індивідуального завдання – це аналіз 3 реальних листків лікарських призначень, доступ до яких студент отримує у відділенні ЗОЗ стаціонарного типу. Аналіз листків лікарських призначень студент проводить через ідентифікацію ліко-пов'язаних проблем (drug-related

problems, DRPs) використовуючи уніфіковану методику оцінки фармакотерапії, що включає кілька етапів:

- 1) Опрацювання таблиці (зразок див. табл. 4), в яку переносяться усі ЛЗ із листка лікарських призначень.

Таблиця 4

Перелік ЛЗ, що застосовуються для фармакотерапії (вказується назва захворювання) згідно з листком лікарських призначень

№ з/п	Торгова назва ЛЗ*	Фармакотерапевтична група ЛЗ (за АТС-класифікацією)**	Міжнародна непатентована назва ЛЗ**	Дозування ЛЗ*	Дійсна тривалість ФТ*
Пероральне застосування ЛЗ*					
1.					
2. і т.д.					
В/в краплинне застосування*					
..					
..					
В/в струмене в введення тощо*					
..					
..					

Примітки: * - дані з листка лікарських призначень;
 ** - відповідно до даних Державного реєстру ЛЗ України.

Фактично таблиця 4 повинна відтворити листок лікарських призначень із тієї відмінністю, що ЛЗ та все, що з ними пов'язане, спеціально систематизується. Передусім проводиться систематизація ЛЗ за шляхом введення. Це дозволить оцінити правильність вибору шляху введення ЛЗ для конкретного пацієнта, а також наявність випадків одночасного застосування ЛЗ у кількох лікових формах (наприклад, розчин для ін'єкцій та таблетки).

Після цього студент ідентифікує торгові найменування ліків. Для кожного ЛЗ наводить міжнародну непатентовану назву, вказує фармакотерапевтичну групу (для виявлення одночасного застосування ЛЗ із однаковим механізмом дії), дозування та тривалість приймання ЛЗ (при оцінюванні тривалості курсу лікування слід враховувати не лише застосування ЛЗ протягом перебування у стаціонарі, а й рекомендації щодо використання ліків, які надаються пацієнту при виписці). Також у таблиці 4 студент вказує номер ЛЗ для полегшення підрахунку загальної кількості призначених ліків.

- 2) Наведення результатів оцінки фармакотерапії (зразок див. табл. 5) щодо коректності:
  - дозування (правильність дозування ЛЗ відповідно до принципів належної практики призначень ліків);

Таблиця 5

Результати оцінки листка лікарських призначень щодо дозування ЛЗ, тривалості фармакоterapiї, шляху введення ліків та доцільності їх призначення

№ з/п	Торгова назва ЛЗ*	Фармако-терапевтична група ЛЗ (за АТС-класифікацією)**	Міжнародна непатентована назва ЛЗ**	Дозування ЛЗ*	Належне дозування ЛЗ**	Тривалість ФТ*	Належна тривалість ФТ**	Клініко-фармацевтична оцінка листка лікарських призначень					
								Правильність дозування ЛЗ***	Коректність тривалості ФТ***	Коректність шляху введення ЛЗ***	Коментар**	Доцільність призначення ЛЗ***	Наявність ЛЗ у Державному формулярі ЛЗ****
Пероральне застосування ЛЗ*													
1.													
2. і т.д.													
В/в краплинне застосування*													
..													
..													
В/в струменеве введення тощо*													
..													
..													

Примітки: * - дані з листка лікарських призначень;
 ** - відповідно до даних Державного реєстру ЛЗ України;
 *** - результат клініко-фармацевтичної оцінки листка лікарських призначень, проведеної студентом;
 **** - відповідно до чинного Державного формуляра ЛЗ.

- шляху введення ЛЗ (адекватно обраний шлях введення із врахуванням стану хворого, його віку та фізико-хімічних властивостей ЛЗ);
- тривалості застосування ЛЗ.

Також студент оцінює доцільність призначення ЛЗ (доцільно призначений ЛЗ маркується позначкою «+», недоцільно призначений позначкою «-»). Якщо випадок контроверсійний – ставиться «?»). За допомогою позначок «+» та «-» зазначається наявність або відсутність ЛЗ у чинному Державному формулярі ЛЗ.

При виявленні зауважень щодо дозування, шляху введення, тривалості застосування ЛЗ та доцільності призначення ліків студент у таблиці 5 наводить коментар.

3) Аналіз потенційних взаємодій між ЛЗ (зразок див. табл. 6). Студент використовуючи інформацію, наведену у рубриці інструкцій для медичного застосування ЛЗ «Взаємодія з іншими ліками» та «Несумісність» ідентифікує поєднання типу ЛЗ-ЛЗ, між якими можливі взаємодії; оцінює потенційний наслідок сумісного застосування кількох ЛЗ, коротко описує характер взаємодії – посилення, послаблення ефекту, несумісність ЛЗ тощо. У таблицю 6 заносить інформацію щодо доцільності взаємодії: якщо взаємодія корисна (доцільна) студент робить позначку «+», некорисна (недоцільна) «-», небезпечна (недопустима) «!».

4) Аналіз випадків призначення ЛЗ незважаючи на протипоказання, а також навпаки, випадків не призначення ЛЗ за наявності чітких показань (наприклад, пацієнт, який застосовує петлевий діуретик не приймає калій-вмісні ЛЗ).

5) Формулювання остаточного висновку стосовно раціональності фармакотерапії за результатами аналізу листка лікарських призначень та надання елементів фармацевтичної опіки, спрямованої на пацієнта, лікаря та середній медичний персонал для підвищення якості та безпеки медикаментозного лікування.

Таблиця 6

Систематизація виявлених потенційних лікових взаємодій у листку лікарських призначень

Торгова назва		Міжнародна непатентована назва		Коментар щодо можливого результату взаємодії***	Оцінка взаємодії***
ЛЗ №1*	ЛЗ №2*	ЛЗ №1**	ЛЗ №2**		

Примітки: * - дані з листка лікарських призначень;
 ** - відповідно до даних Державного реєстру ЛЗ України;
 *** - результат клініко-фармацевтичної оцінки листка лікарських призначень, проведеної студентом.